

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 16/01

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. apríla 2001 predbežne prerokoval podnet K. R., bytom Š., zastúpenej advokátom JUDr. E. R., G., na začatie konania vo veci porušenia jej základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti podľa čl. 19 ods. 2 a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom a rozhodnutiami Krajského súdu v Bratislave č. k. 10 Co 628/95-24 z 31. októbra 1996, Okresného súdu v Nových Zámkoch č. k. D 1413/72-115, D not 195/97 z 26. apríla 1999 v spojitosti s rozhodnutím Krajského súdu v Nitre č. k. 9 Co 338/99-126 z 29. februára 2000 a takto

r o z h o d o l :

Podnet K. R. na začatie konania o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 6. novembra 2000 doručené podanie K. R., bytom Š. (ďalej len „navrhovateľka“), označené ako „Žiadosť o začatie konania pred Ústavným súdom podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy SR“.

Jeho obsahom bola nespokojnosť s postupom Krajského súdu v Bratislave, ktorý rozhodnutím č. k. 10 Co 628/95-24 z 31. októbra 1996 vo veci prejednávania dedičstva po poručiťovi Š. R. (neb. manželovi navrhovateľky) na odvolanie dedičov zrušil rozhodnutie bývalého Štátneho notárstva v Nových Zámkoch sp. zn. D 1413/72 z 21. septembra 1972, ktorým dedičstvo po poručiťovi nadobudla navrhovateľka podľa dohody o vyporiadaní dedičstva. Navrhovateľka tvrdila, že týmto rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave boli porušené jej základné práva podľa čl. 19 a čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“).

Podanie neobsahovalo zákonom predpísané náležitosti uvedené v ustanoveniach § 20 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Na výzvu ústavného súdu navrhovateľka predložila plnomocenstvo na jej zastupovanie v konaní pred ústavným súdom spolu so žiadosťou o predĺženie lehoty na doplnenie podania. Listom doručeným ústavnému súdu 29. januára 2001 navrhovateľka doplnila svoje podanie o požadované náležitosti.

Rozhodnutím Štátneho notárstva v Nových Zámkoch č. k. D 1413/72-10 z 21. septembra 1972 nadobudla navrhovateľka dedičstvo po poručiťovi potvrdením o vyporiadaní dedičstva. Na odvolanie dedičov (jej syna G. R. a dcéry K. F., rod. R.) Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 10 Co 628/95-24 z 31. októbra 1996 zrušil rozhodnutie bývalého Štátneho notárstva v Nových Zámkoch a vec vrátil Okresnému súdu v Nových Zámkoch na ďalšie konanie, ktorý uznesením č. k. D 1413/72-115, Dnot 185/97 z 26. apríla 1999 vyporiadal dedičstvo medzi navrhovateľku a deti poručiťa. Krajský súd v Nitre ako odvolací súd uznesením č. k. 9 Co 338/99-126 z 29. februára 2000 rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil.

Podľa názoru navrhovateľky menované súdy tým, že akceptovali tvrdenia odvolávajúcich sa dedičov, ktoré „nezodpovedajú skutočnosti“, konali „v rozpore

s materiálnou pravdou“, a tým porušili jej základné právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti, a to ako dôsledok údajného „pokračovania prenasledovania jej neb. manžela Š. R.“.

Porušenie svojich základných práv, „najmä právo vlastníť majetok“, vidí navrhovateľka v tom, „že okresný a krajský súd nehodnotili všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, neskúmali jednotlivé kroky v časovom slede“, teda v spôsobe zadovážovania a hodnotenia dôkazov.

Navrhovateľka žiada, aby ústavný súd rozhodol, že:

„Podnet na začatie konania vd. K. R., bytom Š., v zastúpení JUDr. E. R., advokáta v G. so sídlom G. sa p r i j í m a.“

Navrhovateľka výslovne neuviedla, akého rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej sa domáha. I napriek nesplneniu tejto zákonom predpísanej obsahovej náležitosti podnetu je však z neho dostatočne zrejmé, že navrhovateľka namieta porušenie jej v podnete uvedených základných práv upravených čl. 19 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 ústavy.

II.

Ústavný súd môže začať konanie aj na podnet právnických alebo fyzických osôb, ak namietajú porušenie svojich práv (čl. 130 ods. 3 ústavy). Ustanovenie § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde, ktoré sa týka návrhu na začatie konania, platí aj pre podanie podnetu (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa (§ 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde). „Návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nie je ústavný súd príslušný ..., ako aj návrhy zjavne neopodstatnené ..., môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania ...“ (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Inými slovami, ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Podľa čl. 19 ods. 1 ústavy: „Každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.“

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu návrh na ochranu osobnosti patrí do právomoci všeobecných súdov (§ 11 Občianskeho zákonníka v spojení s § 200i Občianskeho súdneho poriadku), a nie do právomoci ústavného súdu (I. ÚS 130/93, I. ÚS 50/96, I. ÚS 2/00, II. ÚS 23/00).

Podľa rozhodnutia ústavného súdu vo veci sp. zn. I. ÚS 22/94 porušenie práv priznaných v čl. 19 ods. 1 a 2 ústavy nemôže nastať rozhodnutím štátneho orgánu, ktorým tento orgán uplatní svoju právomoc.

Konanie menovaných súdov v dedičskej veci navrhovateľky postupom stanoveným zákonom (Občiansky zákonník, Občiansky súdny poriadok) nemožno kvalifikovať ako „pokračovanie prenasledovania“ a z toho následne vyplývajúce porušenie základných práv, ako to tvrdí navrhovateľka. Medzi konaním menovaných súdov a namietaným porušením základných práv podľa čl. 19 ods. 1 ústavy v dedičskej veci navrhovateľky nezistil ústavný súd žiadnu príčinnú súvislosť, teda rozhodnutie o vyporiadaní dedičstva nie je a ani nemôže byť skutočnosťou dotýkajúcou sa ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti navrhovateľky, a tým príčinou namietaného porušenia jej základného práva.

Z uvedených dôvodov ústavný súd podnet navrhovateľky v časti namietajúcej porušenie základných práv podľa čl. 19 ods. 1 ústavy odmietol ako zjavne neopodstatnený, ako aj pre svoju nepríslušnosť na prerokovanie veci.

V posudzovanom prípade sa navrhovateľka domáhala aj ochrany vlastníckeho práva pred zákonom neopomenuteľnými dedičmi (poručiteľovými deťmi), u ktorých nebola zistená dedičská nespôsobilosť. Namietala neústavnosť postupu konania všeobecných súdov, ktorá podľa jej tvrdení spočívala v tom, že vykonali nedostatočné zistenie skutočného stavu veci a vyhodnotenie dôkazov, v dôsledku čoho nesprávne rozhodli v jej dedičskej veci.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy: „Každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.“

Článok 20 ods. 1 ústavy zabezpečuje každému rovnaké predpoklady a možnosti nadobúdať veci do vlastníctva za podmienok uvedených v ústave alebo v ďalších zákonoch. Obsah a ochrana vlastníckeho práva ktoréhokoľvek vlastníka sú rovnaké. Z formulácie čl. 20 ods. 1 ústavy však nemožno vyvodzovať zabezpečenie základného práva na ochranu vlastníctva bez splnenia zákonných podmienok jej poskytnutia, ktoré sú uvedené predovšetkým v Občianskom zákonníku (I. ÚS 59/94).

Článkom 20 ods. 1 sa vlastníkovi priznáva len ochrana majetku, ktorý nadobudol v súlade s platným právnym poriadkom (PL. ÚS 11/95).

Dedenie upravuje 7. časť zákona č. 40/1964 Zb. - Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“) v § 460 až 487.

Podľa § 496 OZ dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa.

Podľa § 461 ods. 1 OZ dedí sa zo zákona, zo závetu alebo z oboch týchto dôvodov.

Podľa § 469 OZ (dedičská spôsobilosť) nededí, kto sa dopustil úmyselného trestného činu proti poručiteľovi, jeho manželovi, deťom alebo rodičom alebo zavrhnutia hodného konania proti prejavu poručiteľovej poslednej vôle. Môže však dediť, ak mu poručiteľ tento čin odpustil.

Podľa § 473 ods. 1 OZ pri dedení zo zákona v prvej skupine dedia poručiťove deti a manžel, každý z nich rovnakým dielom.

Podľa § 482 ods. 1 a 2 OZ ak je viac dedičov vyporiadajú sa na súde medzi sebou dohodou. Ak dohoda neodporuje zákonom alebo dobrým mravom, súd ju schváli.

Podľa § 483 a § 484 OZ ak nedôjde k dohode, súd potvrdí nadobudnutie dedičstva tým, ktorých dedičské právo bolo preukázané, a to podľa dedičských podielov.

Ochranu vlastníckeho práva pred jeho ohrozením alebo porušením zásadne poskytujú všeobecné sudy. Tejto ochrany sa nemožno domáhať podnetom na začatie konania pred ústavným súdom (I. ÚS 132/93).

Doterajšou rozhodovacou praxou ústavného súdu bolo ustálené, že ústavný súd preskúmava len tie rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré predchádzalo rozhodnutiu, alebo rozhodnutím samotným došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Za porušenie základného práva alebo slobody nemožno však považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 40/95, I. ÚS 78/99).

Vzťah ústavného súdu a všeobecných súdov ako dvoch samostatných na sebe nezávislých zložiek štátnej moci upravuje ústava. Z tejto úpravy nevyplyva pre ústavný súd právomoc preskúmavať rozhodnutia všeobecných súdov, posudzovať zákonnosť postupu ich konania a rozhodovania, posudzovať hodnotenie dôkazov, výklad a uplatňovanie právnych noriem pri ich rozhodovaní, preskúmavať, či v konaní bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil a pod. (napr. I. ÚS 40/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 36/96, I. ÚS 6/97, I. ÚS 36/97, I. ÚS 38/97, I. ÚS 5/98, I. ÚS 55/98).

Z obsahu podnetu a pripojených písomností ústavný súd zistil, že navrhovateľka sa domáhala ochrany práva, ktoré je občianskoprávnej povahy o ktorom je príslušný konať

a rozhodovať všeobecný súd, a keďže nie je v jeho právomoci z už vyššie uvedených dôvodov preskúmať zákonnosť postupu konania a rozhodovania všeobecných súdov, podnet navrhovateľky v časti namietajúcej porušenie jej základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy odmietol z dôvodu svojej nepríslušnosti na prerokovanie veci.

Naviac, z predloženého spisu Okresného súdu v Nových Zámkoch sp. zn. D 1413/72 ústavný súd zistil, že v pôvodnom dedičskom konaní pred Štátnym notárstvom v Nových Zámkoch bol G. R., syn poručiteľa, účastníkom konania, ktorý sa predmetného konania nezúčastnil, pričom v spise sa nenachádza jeho splnomocnenie na zastupovanie sestrou K. R. Zo spisu zároveň vyplýva, že rozhodnutie štátneho notárstva v predmetnej dedičskej veci z 21. septembra 1992 mu bolo doručené až 5. augusta 1995, čo spôsobilo, že rozhodnutie nemohlo nadobudnúť právoplatnosť. Ak navrhovateľka tvrdí, že uvedené rozhodnutie sa stalo právoplatným, mala možnosť uplatniť toto svoje tvrdenie ako dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 237 písm. d) Občianskeho súdneho poriadku. Doterajšia súdna prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako súdu dovolacieho potvrdzuje, že dovolanie je v prípadoch zmätočnosti konania (§ 237 Občianskeho súdneho poriadku) efektívnym prostriedkom ochrany práv účastníkov občianskeho súdneho konania. Nevyužitie tejto zákonnej možnosti účinnej ochrany základného práva navrhovateľov nemožno nahradzovať podnetom na ústavný súd, ktorý môže založiť svoju právomoc na konaní až vtedy, ak fyzická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv (mutatis mutandis II. ÚS 31/00). V konečnom dôsledku aj to bolo dôvodom na odmietnutie podnetu navrhovateľky v časti namietajúcej porušenie jej základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, a to z dôvodu nepríslušnosti na prerokovanie veci.

Článok 20 ods. 1 ústavy zaručuje aj ochranu dedičského práva, v danom prípade právo zákonných dedičov dediť rovnakým dielom. Právu navrhovateľky ako dedičky zodpovedalo aj rovnaké právo ostatných dedičov, a to k majetku, ktorý tvoril dedičstvo. Rozhodnutie všeobecných súdov v konaní, v ktorom sú oprávnené zákonom konať a rozhodovať, ktoré nie je v súlade s predstavami navrhovateľky, ktorá sa domáhala ústavnej ochrany svojho vlastníckeho práva aj napriek nesplneniu všetkých zákonných podmienok spojených s jeho nadobudnutím alebo uplatňovaním tohoto práva uvedených

v OZ, nemožno považovať za porušenie základného práva. Ústavný súd podnet navrhovateľky v tejto časti odmietol aj ako zjavne neopodstatnený.

Nakoľko v konaní na ochranu tých základných práv, porušenie ktorých namietala navrhovateľka, nebola vo veci daná príslušnosť ústavného súdu, ako aj z dôvodu jeho zjavnej neopodstatnenosti bolo potrebné podnet po predbežnom prerokovaní z týchto dôvodov odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.